

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 24.5.2011
SEC(2011) 616 τελικό

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΣΥΝΟΨΗ ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΥ

ΓΙΑ ΤΗΝ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΙΚΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΟΡΦΑΝΑ ΕΡΓΑ

που συνοδεύει το έγγραφο

Πρόταση

ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με ορισμένες επιτρεπόμενες χρήσεις ορφανών έργων

{COM(2011) 289 τελικό}
{SEC(2011) 615 τελικό}

Σύνοψη

Η εκτίμηση αντικτύπου αφορά τις άδειες παραχώρησης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που είναι απαραίτητες για να γίνουν διαθέσιμα στο διαδίκτυο τα λεγόμενα «ορφανά έργα» και να ενταχθούν σε ευρωπαϊκές και εθνικές ψηφιακές βιβλιοθήκες. Τα ορφανά έργα είναι έργα των οποίων ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων δεν είναι δυνατόν να ταυτοποιηθεί ή να εντοπιστεί.

Η εκτίμηση αντικτύπου συζητήθηκε σε τρεις συνεδριάσεις μιας διυπηρεσιακής διευθύνουσας ομάδας στις 11 Μαρτίου, στις 16 και στις 27 Απριλίου 2010. Συζητήθηκε ενώπιον της Επιτροπής Εκτίμησης Επιπτώσεων (ΕΕΕ) στις 16 Ιουνίου 2010. Η ΕΕΕ εξέδωσε τη γνωμοδότησή της στις 21 Ιουνίου 2010.

Περιγραφή του προβλήματος

Για τη διάθεση στο κοινό, μέσω διαδικτυακής ψηφιακής βιβλιοθήκης, έργων που προστατεύονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας απαιτείται η προηγούμενη έκδοση αδειών. Όταν είναι αδύνατη η ταυτοποίηση ή ο εντοπισμός του κατόχου των εν λόγω δικαιωμάτων, τα σχετικά έργα ονομάζονται ορφανά έργα. Κατά συνέπεια, δεν είναι δυνατόν να εξασφαλιστούν οι απαραίτητες άδειες για τη διάθεση των έργων στο διαδίκτυο. Οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία και άλλα δημόσια ιδρύματα που διαθέτουν έργα στο κοινό μέσω διαδικτύου χωρίς να διαθέτουν άδεια εκτίθενται σε κίνδυνο παραβίασης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Πλαίσιο πολιτικής

Ο κύριος στόχος της εν λόγω πρότασης είναι να αντιμετωπιστεί η έλλειψη ενός νομικού πλαισίου που να διέπει τη νόμιμη, διασυνοριακή διαδικτυακή πρόσβαση σε ορφανά έργα που περιλαμβάνονται σε βιβλιοθήκες και αρχεία.

Η εκτίμηση αντικτύπου εξηγεί ότι, λόγω της επείγουσας ανάγκης να ενισχυθεί η ανάπτυξη των ευρωπαϊκών ψηφιακών βιβλιοθηκών και αρχείων, και η ικανότητά τους να προωθήσουν τις τεχνολογίες έρευνας και ευρετηρίασης, η έμφαση της νομοθετικής πρότασης θα δοθεί σε έργα που δημοσιεύονται με τη μορφή βιβλίων, επιστημονικών περιοδικών, εφημερίδων, περιοδικών ή άλλων γραπτών κειμένων, συμπεριλαμβανομένων έργων που είναι ενσωματωμένα σε αυτά¹, όπως και ακουστικών, οπτικοακουστικών και κινηματογραφικών έργων. Η βελτίωση των διαδικτυακών υποδομών αναζήτησης θα αυξήσει τη δυνατότητα πρόσβασης τόσο σε εθνικό όσο και σε διασυνοριακό επίπεδο σε εκατομμύρια πηγές που βρίσκονται στις βιβλιοθήκες της Ευρώπης.

Η παρούσα πρωτοβουλία συνεχίζει το έργο της σύστασης της Επιτροπής, του 2006, για την ψηφιακοποίηση και την επιγραμμική προσβασιμότητα πολιτιστικού υλικού και για την ψηφιακή διαφύλαξη². Παρά τη σύσταση, ελάχιστα κράτη μέλη έχουν εφαρμόσει νομοθεσία

---

¹ Αντιθέτως, θα ήταν ιδιαίτερα δύσκολο να προσδιορισθούν οι κάτοχοι συλλογών φωτογραφιών άγνωστης προέλευσης. Η απουσία απόδοσης ή άλλων πληροφοριών ταυτοποίησης καθιστά την επιμελή αναζήτηση ιδιαίτερα δύσκολη. Επιπλέον, η τεχνολογία διεξαγωγής αναζητήσεων εικόνων δεν είναι εξίσου ανεπτυγμένη σε σύγκριση με τις αναζητήσεις βάσει κειμένου και είναι πολύ δαπανηρή.

² Σύσταση της Επιτροπής 2006/585/ΕΚ, της 24ης Αυγούστου 2006, για την ψηφιακοποίηση και την επιγραμμική προσβασιμότητα πολιτιστικού υλικού και για την ψηφιακή διαφύλαξη (ΕΕ L 236 της 31.8.2006, σελ. 28-30).

σχετικά με τα ορφανά έργα. Οι ελάχιστες υφιστάμενες εθνικές λύσεις περιορίζονται από το γεγονός ότι επιτρέπουν τη διαδικτυακή πρόσβαση αποκλειστικά σε πολίτες που διαμένουν εντός των εθνικών συνόρων τους.

Η δημιουργία ενός νομικού πλαισίου που θα διευκολύνει τη διασυνοριακή ψηφιοποίηση και τη διάδοση ορφανών έργων στην ενιαία αγορά είναι επίσης μία από τις βασικές δράσεις που προσδιορίζονται στο Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη³, που αποτελεί μέρος της Στρατηγικής Ευρώπη 2020⁴.

Επικουρικότητα και αναλογικότητα

Είναι απαραίτητο η νομοθετική πρόταση να λάβει τη μορφή οδηγίας πλαισίου, γιατί οι εθελοντικές προσεγγίσεις, και συγκεκριμένα η σύσταση 2006/585/EK της Επιτροπής, της 24ης Αυγούστου 2006, δεν είχαν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Επιπλέον, η συνύπαρξη ασυντόνιστων εθνικών προσεγγίσεων όσον αφορά τα ορφανά έργα σε διαδικτυακές βιβλιοθήκες δυσχεραίνει τη διάθεση των ορφανών έργων από τις βιβλιοθήκες σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ⁵.

Επειδή το πρόβλημα του καθεστώτος ορφανού έργου αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για τη δημιουργία ψηφιακών βιβλιοθηκών, ένα συνεκτικό πλαίσιο της ΕΕ για τη διασυνοριακή πρόσβαση σε ορφανά έργα είναι η λιγότερο παρεμβατική επιλογή για την επίτευξη του επιθυμητού αποτελέσματος (αναλογικότητα). Όλες οι άλλες προσεγγίσεις θα συνεπάγονταν σημαντικά μεγαλύτερο διοικητικό κόστος και περισσότερες υποδομές παραχώρησης αδειών μόνο για ορφανά έργα.

Ανάλυση των επιλογών

Η εκτίμηση αντικτύπου αναλύει έξι επιλογές: 1) καμία ενέργεια, 2) κανονιστική εξαίρεση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, 3) διευρυμένες συλλογικές άδειες, 4) ειδική άδεια για τα ορφανά έργα που χορηγείται από εταιρείες συλλογικής διαχείρισης, 5) ειδική άδεια για τα ορφανά έργα που χορηγείται από δημόσιο φορέα, και 6) αμοιβαία αναγνώριση των εθνικών λύσεων που αφορούν τα ορφανά έργα.

Όλες οι επιλογές πολιτικής (με την εξαίρεση της επιλογής 1) βασίζονται στην έκδοση οδηγίας που θα απαιτεί από όλα τα κράτη μέλη να θεσπίσουν ειδική νομοθεσία για τα ορφανά έργα εντός συγκεκριμένου χρονικού πλαισίου. Όλες οι επιλογές πολιτικής, με την εξαίρεση της επιλογής 3, βασίζονται στην απαίτηση διενέργειας επιμελούς αναζήτησης πριν από τη διάθεση ενός ορφανού έργου σε διαδικτυακή ψηφιακή βιβλιοθήκη.

Η επιλογή 3, το μοντέλο των «διευρυμένων συλλογικών αδειών» συνεπάγεται ότι, όταν μια εταιρεία συλλογικής διαχείρισης επιτρέψει σε μια βιβλιοθήκη να διαθέσει βιβλία σε έναν δικτυακό τόπο, αυτή η άδεια, χάρη σε ένα νομικό τεκμήριο, θα καλύπτει όλα τα ορφανά έργα στη συγκεκριμένη κατηγορία. Η εταιρεία συλλογικής διαχείρισης θεωρείται ότι εκπροσωπεί τους εν λόγω άγνωστους δημιουργούς, ανεξαρτήτως του αν έχει διενεργήσει επιμελή

---

³ Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη – COM(2010) 245.

⁴ Ευρώπη 2020: Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη: http://ec.europa.eu/eu2020/index_el.htm.

⁵ Σε ορισμένα κράτη μέλη, π.χ. στη Γαλλία, οι προπαρασκευαστικές εργασίες σχετικά με νομοθετική λύση αναγνωρίζουν ρητά ότι απαιτείται η υιοθέτηση ευρωπαϊκής λύσης - Conseil Supérieur de la Propriété Littéraire et Artistique *Commission sur les œuvres orphelines*, σελ. 19.

αναζήτηση για την ταυτοποίηση ή τον εντοπισμό τους. Το Σκανδιναβικό μοντέλο προωθείται κυρίως από τα κράτη μέλη της Σκανδιναβίας, παρότι αναγνωρίζεται ότι η απουσία επιμελούς αναζήτησης καθιστά αυτό το μοντέλο λιγότερο κατάλληλο ως ευρωπαϊκή επιλογή βασισμένη στην αμοιβαία αναγνώριση. Η έλλειψη αμοιβαίας αναγνώρισης συνεπάγεται επίσης ότι μια διευρυμένη συλλογική άδεια είναι έγκυρη μόνο στα εθνικά εδάφη στα οποία εφαρμόζεται το νόμιμο τεκμήριο.

Η ειδική άδεια για ορφανά έργα (επιλογή 4) παρέχει στις βιβλιοθήκες και σε άλλους δικαιούχους υψηλό επίπεδο ασφάλειας δικαίου έναντι αγωγών αποζημίωσης από επανεμφανιζόμενους δημιουργούς. Αυτή η επιλογή συνδυάζει την επιμελή αναζήτηση για τον προσδιορισμό του καθεστώτος ορφανού έργου με μια ειδική συμφωνία παραχώρησης άδειας για ορφανά έργα.

Η κρατική άδεια που καλύπτει τα ορφανά έργα (επιλογή 5) συνιστά δημόσια πιστοποίηση της επιμελούς αναζήτησης και, συνεπώς, προσφέρει υψηλό επίπεδο ασφάλειας δικαίου στην ψηφιακή βιβλιοθήκη, δημιουργεί όμως διοικητικό φόρτο. Αυτός είναι και ο λόγος που παλαιότερες εκδοχές αυτού του συστήματος είχαν περιορισμένο αντίκτυπο και δεν χρησιμοποιούνται για έργα μεγάλης κλίμακας ψηφιακών βιβλιοθηκών.

Με την κανονιστική εξαίρεση (επιλογή 2) αίρεται η δυσκολία εξασφάλισης άδειας πνευματικής ιδιοκτησίας, αλλά διατηρείται η απαίτηση επιμελούς αναζήτησης. Ωστόσο, η ανωτέρω επιλογή συνεπάγεται μικρότερη ασφάλεια δικαίου, καθώς η επιμελής αναζήτηση δεν πιστοποιείται από τρίτο μέρος.

Το πλεονέκτημα μιας προσέγγισης που βασίζεται στην αμοιβαία αναγνώριση των εθνικών προσεγγίσεων που αφορούν τη διάθεση των ορφανών έργων (επιλογή 6) είναι ότι οι βιβλιοθήκες και άλλοι δικαιούχοι θα εξασφάλιζαν ασφάλεια δικαίου όσον αφορά το «καθεστώς του ορφανού έργου» και θα είχαν την άδεια να διαθέσουν αυτά τα έργα στο διαδίκτυο. Με την αμοιβαία αναγνώριση διασφαλίζεται ότι η ψηφιακή βιβλιοθήκη θα είναι διαθέσιμη στους πολίτες όλων των χωρών της Ευρώπης. Η επιλογή της αμοιβαίας αναγνώρισης υποστηρίζεται κυρίως από την εκδοτική κοινότητα και από ορισμένα κράτη μέλη. Οι εκδότες πιστεύουν ότι ένα σύστημα που προβλέπει την άδεια διάθεσης ορφανών έργων στο διαδίκτυο δεν είναι δυνατόν να μην περιλαμβάνει προηγούμενη επιμελή αναζήτηση.

Υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση

Ο βασικός στόχος της πρότασης είναι να δώσει τη δυνατότητα στις βιβλιοθήκες και σε ανάλογους οργανισμούς με στόχους δημοσίου συμφέροντος, όπως είναι η εκπαίδευση ή η συντήρηση και η διάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς, να διαθέτουν και να αναπαράγουν νομίμως τα ορφανά έργα. Η πρόταση θα πρέπει να υλοποιηθεί σύμφωνα με τους στόχους πολιτικής και τη διεθνή νομοθεσία περί πνευματικών δικαιωμάτων.

Η Επιτροπή θα παρακολουθήσει τον βραχυπρόθεσμο, τον μεσοπρόθεσμο και τον μακροπρόθεσμο αντίκτυπο. Σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο, η Επιτροπή θα διασφαλίσει ότι η νομοθεσία για τα ορφανά έργα θα ψηφιστεί σε όλα τα κράτη μέλη. Σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο, η Επιτροπή θα αξιολογήσει αν το σύστημα αμοιβαίας αναγνώρισης προβλέπει πανευρωπαϊκή πρόσβαση στις ψηφιακές βιβλιοθήκες από οποιοδήποτε σημείο της ΕΕ. Σε μακροπρόθεσμο επίπεδο, η Επιτροπή θα αξιολογήσει ως ποιο βαθμό η νομοθεσία για τα ορφανά έργα συνεισέφερε στη συνολική ανάπτυξη των πανευρωπαϊκών ψηφιακών βιβλιοθηκών.